

Posar un peu a Brussel·les

El Govern de Zapatero ha demanat oficialment que el català esdevingui idioma de la UE. En cas que tots els estats ho aprovin, el català no estarà al nivell de les altres llengües oficials, però la resolució serà sens dubte un reconeixement que arriba en un moment molt important, que pot evitar fer passos enrere i permetre que, en el futur, se'n facin endavant.

Divendres 7 va saltar la notícia. Finalment el Govern espanyol ha fet el pas –que només el representant de l'estat pot fer– i va demanar a la UE, és a dir, a la resta de governs de la Unió, que es reconegui el català com a llengua de tractat. Una petició que fou condició *sine qua non* perquè ERC cedís els vuit vots que José Luis Rodríguez Zapatero necessitava per a ser escollit president.

Fins ara, les institucions europees que usaven el català –bàsicament les representacions a Barcelona de l'Europarlament i la Comissió–, ho feien agafant-se a una recomanació aprovada pel Parlament europeu l'11 de desembre de 1990 per traduir els tractats i textos bàsics, segons la qual s'aconsellava d'usar el català per difondre la informació europea i d'incloure el català en els programes de la Comissió per aprendre idiomes europeus. Una recomanació, de fet, que va ser precedida per sengles peticions dels Parlaments català i balear i per una campanya de mobilització social de La Crida a la Solidaritat.

Les oficines a Barcelona de Parlament i Comissió Europea, doncs, han traduït i produït molt material en català des d'aleshores. Pel que fa a la traducció dels tractats, es va arribar a un acord en temps de la Comissió presidida per Jacques Delors perquè cada vegada que hi hagués un tractat nou es demanés a la Comissió que n'edités la traducció. El sistema que se seguia era el següent: el Patronat Català Pro-Europa preparava la traducció, els serveis jurídics del Parlament de Catalunya en feien la revisió jurídica, i posteriorment l'Oficina de Publicacions Oficials de la UE en feia la publicació, d'uns 1.500 exemplars, pa-

gant a mitges. Tot el procés era coordinat des de l'oficina de la Comissió Europea a Barcelona. El problema era que sempre s'arribava tard. Primer sortia la versió en espanyol i al cap d'uns tres anys la versió en català. Ara mateix, per exemple, la traducció del Tractat de Niça (de desembre de 2000) encara no està llesta. Així, es donava el cas, per exemple, que mentre encara no hi havia versió catalana d'un tractat ja n'havia aparegut un de nou. Per això, i per la manca de validesa jurídica del text català, les institucions i el públic han anat perdent l'interès del principi en les traduccions.

La proposta d'ERC demanava que s'inclogués el català a l'article IV-10 de la Constitució europea, que tracta de les llengües en què es redactarà la Carta Magna. De fet, és la primera vegada que s'especifiquen les llengües de la UE en un tractat, la qual cosa dona raó de la importància. Fins ara només s'especificaven les llengües en el reglament del règim lingüístic de la UE, el qual, d'altra banda, s'ha mantingut des de 1958 –amb les inclusions pertinents en cada ampliació.

Tot i que la presència del català, del basc i del galleg com a llengües constitucionals no significa l'oficialitat de la llengua, sí que pot comportar que, a la llarga, el català sigui llengua de tractat, i, per tant, que les traduccions dels textos tinguin validesa jurídica, sense que això representi un gran cost econòmic per al tresor europeu. A més, hom podria dirigir-se al Parlament i al Defensor del Poble europeus, a les institucions i als organismes consultius de la Unió, i rebre resposta en aquesta mateixa llengua.

Les noves "minories"

Amb l'entrada de 10 països a la Unió Europea el passat 1 de maig també han entrat en l'escena de la Unió noves problemàtiques lingüístiques i alguna d'autogovern. Hi ha grups lingüístics que reclamen el seu reconeixement i mitjans per desenvolupar-se, alguns dels quals ja són oficials en altres estats, tant dels que ara entren com dels que ja hi eren, o fins dels que encara no hi són. Per sobre de tot destaca la problemàtica de les comunitats romaní (vegeu EL TEMPS, núm. 1.037), comuna a molts dels nous estats de la UE. Altres són conseqüència del moviment forçat o no de poblacions en època d'expansió otomana o bé a partir dels canvis fronterers de la Primera i Segona Guerra Mundial.

Pel que fa a les tres repúbliques bàltiques, el principal problema de minories són els russòfons, especialment a Letònia i Estònia, i menys a Lituània. En aquest país el cens oficial del 2001 situa els russos en un 6,3%. En canvi, els censos de 2000 a Estònia i Letònia situa la comunitat d'origen rus en un 25,6% i 29,66%, respectivament. Segons les comunitats russes, aquests censos no són del tot certs i en realitat podrien arribar a ser el 36% de la població en el cas letó. La majoria de la població russòfona es va establir a la zona en època soviètica, quan s'hi van instal·lar les indústries pesants de l'URSS. En el cas d'Estònia, on hi ha pobles on el 95% de la població és russòfona, aquesta comunitat disposa de diverses ràdios, televisions i publicacions en rus, a més d'un sistema escolar propi de la guarderia a la universitat. Un informe del Parlament europeu del mes de febrer destaca que "les relacions entre Letònia, Estònia i Rússia, malgrat els nombrosos canvis positius, encara estan marcades per tensions". En el cas d'Estònia l'informe fa referència als 165.000 "apàtrides" i reclama esforços integradors a les dues bandes. Miquel Strubell, coordinador d'un informe

del Parlament europeu del 2001 sobre llengües minoritàries en alguns d'aquests països, explica que "Estònia va ser quasi del tot colonitzada per russos, i especialment a la zona industrial de Narva els és molt aliè l'estonià". Per a Strubell, "amb la independència els russòfons han vist transformat l'estatus del rus, la llengua d'un imperi i la més parlada a Europa, i molts no volen que ara els obliguin a aprendre estonià". A més, alerta Strubell, "tenen un altaveu enorme que és Moscou; per tant, tenen un pes internacional molt més gran que, per exemple, els pobles ucraïnesos escampats a Eslovènia".

De Letònia, l'informe demana a les autoritats que assegurin l'educació bilingüe per als russòfons i considera que "una aplicació flexible de la llei d'educació podria contribuir a una integració socioeconòmica de la minoria russòfona en la societat letona i promoure el diàleg amb l'objectiu de reduir tensions amb aquesta minoria, que representa una part significativa de la població". També proposa reduir l'exigència del coneixement del letó com a condició per obtenir la ciutadania letona, i permetre als russòfons que fa molts anys que són al país que puguin votar a les eleccions locals.

En el cas d'Hongria hi ha minories lingüístiques de croat, alemany, romanès, serbi, eslovac i eslovè, bona part dels quals els subvencionen alguns mitjans de comunicació i l'entrada de la seva llengua als mitjans estatals, a més d'oferir educació a nivells diversos. La qüestió amb Hongria és també la dels hongaresos a l'exterior, per la qual fins i tot tenen un ministeri. A més, per donar suport a totes aquestes comunitats en la diàspora europea (vegeu l'entrevista de les pàgines 38-40), a Hongria es va intentar que en el projecte de Constitució europea es parlés de minories nacionals, cosa que no es va admetre, tot i que sí s'esmenta a la Carta Europea de Drets Fonamentals, la qual, de fet,

A més de ser llengua de tractat, la proposta permet poder avançar, en el futur, en l'àmbit lingüístic, especialment en el moment que la Unió es replantegi oficialment el règim lingüístic de la UE. És evident que amb 21 llengües no es pot funcionar a ple rendiment, com tampoc amb 18 idiomes —és a dir, amb el maltès, el gaèlic i el luxemburguès com a llengües oficials però no de treball, com passa ara (amb diferències també entre aquestes tres)—. Però sí que és cert que aquesta reforma podria deixar l'anglès com a llengua de treball (amb l'ampliació als 25, els defensors del francès han perdut pes), i la resta, com a oficials, inclòs el català.

Antoni Milian, catedràtic de Dret Administratiu de la UAB, deixava clara la importància en una publicació recent

del Patronat Català Pro-Europa: "El dret comunitari arriba a derogar parcialment l'oficialitat del català a Catalunya en determinats procediments instruïts per l'administració de la Generalitat." Milian posa com a exemple que "el dret comunitari autoritza els estats membre a imposar en l'etiquetatge dels productes alimentaris qualsevol de les llengües oficials de la Unió, cosa que impedeix que la legislació lingüística catalana pugui obligar a utilitzar-hi el català." És el que passa ja amb els paquets de cigarets, en què el dret comunitari només permet que s'usin les llengües oficials en el conjunt dels estats i que l'anterior Govern espanyol va reforçar obligant a usar el castellà en aquest etiquetatge.

Per evitar això, però, cal que ara es faci el primer pas: fer del català llengua de

tractat. Des d'ara i fins que s'aprovi la Constitució, però, només hi ha dos obstacles. Primer, que el Govern francès faci ús del seu dret de veto en una decisió que ha de ser unànime. I en segon lloc, que siguin certes les intencions que algun mitjà va publicar la setmana passada en referència a aquest cas. En concret, que la intenció del Govern de Zapatero, contràriament al que va pactar amb ERC, seria d'incloure només un afegit a l'article IV-10 que establís "la possibilitat de traduir la Constitució a les llengües cooficials en part del territori dels estats membre". Això significaria, només, la traducció de la Constitució, i evidentment, si el català no surt esmentat entre les llengües oficials, comportaria la pèrdua de l'oportunitat de situar-se en primera divisió eurolingüística.

és la segona part del projecte de Constitució. Hi ha comunitats hongareses a Txèquia, Eslovènia i Eslovàquia, bàsicament. En aquest darrer país fins i tot existeix el Partit Federalista Magyar, que té estatus d'observador a la formació europea Aliança Lliure Europea (ALE), on també hi ha ERC i el PSM. També en categoria d'observador dins l'ALE hi ha el Partit Democràtic de Moràvia (MDS), que defensa un autogovern per a la regió de Moràvia actualment fragmentada i vinculada a Txèquia.

Més organitzat que l'MDS i, de fet, plenament integrat a l'ALE, és el Moviment de l'Autonomia Silèsia (SAM). Té més de vint regidors a diversos municipis de la Silèsia històrica, especialment a l'est de l'anomenada Alta Silèsia, una zona molt industrialitzada que genera el 20% del PIB polonès. Els membres del SAM reivindiquen un parlament i una hisenda pròpia, i la possibilitat de poder escollir un president autònom. Silèsia acull uns 9 milions d'habitants, en un territori de més de 40.000 km², bàsicament dins de Polònia però amb territori a Txèquia, Eslovàquia i Alemanya. Val a dir que després de la Segona Guerra Mundial i davant la repressió polonesa i les facilitats de nacionalització alemanya, molts silesians es van desplaçar cap a l'estat germànic, on van aconseguir-ne la ciutadania. En el darrer cens de Polònia, l'any 2002, 173.000 persones van declarar-se de nacionalitat silesiana, però l'administració ho va rebutjar i els va assignar la nacionalitat polonesa.

A més d'aquest cas, a Polònia també hi ha minories de bielorussos, lituans, ucraïnesos i eslovacs, alguns amb mitjans de comunicació i sistema d'escolarització. I també hi ha els anomenats kaxubs, entre 330.000 i 550.000 persones, bàsicament a la província central de Pomorskie, de les quals 100.000 asseguren que parlen aquesta parla eslava, que ells reivindiquen com a llengua, anomenada kaxub, i en reclamen l'oficialitat.

Un altre dels nous països de la UE que sí que reconeixen les seves minories és Eslovènia. La Constitució eslovena, de 1991,

Entre els nous països incorporats recentment a la Unió Europea també hi ha problemes de minories lingüístiques.

reconeix com a oficial l'italià i l'hongarès a les regions on es parla. En el cas de l'hongarès hi ha un sistema escolar bilingüe i alguns mitjans de comunicació, i pel que fa a l'italià les facilitats per al desenvolupament cultural també són molt bones. Eslovènia, com Hongria, es preocupa també per la seva diàspora més immediata. Precisament Aureli Argemí, president del CIEMEN, posa l'alerta en els eslovens que viuen a la província austríaca de Caríntia, governada pel líder populista d'extrema dreta Jorg Haider. "Els eslovens –explica Argemí– en aquella zona estan formalment reconeguts, però en la pràctica són molt maltractats i la seva llengua no és oficial. En tot cas, tolerada, i això pot desembocar en un conflicte lingüístic."

Aquestes i altres minories estan pendents del que pugui succeir a partir d'ara, en què els estats que els representen ja estan dins la UE, un espai, teòricament, molt més respectuós que el que han patit en els darrers anys, especialment quan alguns d'aquests països vivien sota el règim comunista. O. C.

Aquest 14 de maig el president de torn de la UE, l'irlandès Bertie Ahern, acaba el seu *tour* per les capitals europees a Madrid, on s'entrevista amb Zapatero

per parlar d'aquest tema i d'altres. Caldrà veure si la voluntat del president espanyol és que el català es parli a Europa, però en la intimitat, o anar més

enllà d'això, com es va comprometre amb els independentistes.

Oriol Cortacans

Cines Babel
Cines Albatros

CINES Albatros

The Cooler

de Wayne Kramer

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS:
4€ de dilluns a dijous
i 4,40€ cap de setmana
(cal acompanyar justificant de pagament)

Si ets lector d'EL TEMPS:
4€ de dilluns a dijous

Fra Lluís Colomer, 4 Acc. VALÈNCIA

